

12. Wat wel verbaast, is dat niet minstgenomen aandacht wordt besteed aan de mogelijkheid tot ontbinding van de stichting op grond van art. 2:301 BW. Lid 1 aanhef en onder a van die bepaling voorzien in de mogelijkheid van ontbinding op verzoek van een belanghebbende indien kort gezegd het vermogen van de stichting onvoldoende is voor het bereiken van het doel en het hoogst onwaarschijnlijk is dat dat vermogen binnen afzienbare tijd nog zal worden verkregen. De voorwaarde van noodzakelijkheid, die de rechtbank overigens onterecht voor art. 2:21 BW lijkt aan te nemen, wordt in art. 2:301 BW niet gesteld. In dit kader is relevant dat Verweerster heeft betoogd dat niet beoogd is om activiteiten te ontwikkelen in de Stichting, dat er ook nimmer activiteiten zijn verricht, geen gelden zijn gewonnen en dat de oprichting enkel vanuit fiscaal oogmerk heeft plaatsgevonden. In r.o. 5.7 overweegt de rechtbank bovendien dat het in casu gaat om niet meer dan een stichting van partijen die naar het zich laat aanzien geen toekomst heeft omdat partijen uit elkaar zijn en het niet met elkaar eens kunnen en/of willen worden.

mr. E. Schmieman
Coördinerend Jurist, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

125

Opheffing van vermogensklem na omzetting

Rechtbank Limburg zp Roermond
7 december 2022, nr. HA RK 22-162,
ECLI:NL:RBLIM:2022:9724
(mr. Rulkens)
Noot mr. dr. P.H.N. Quist

Stichting. Ontklemming van vermogen na omzetting. Geen benadeling van derden of verandering van doelstelling in strijd met openbare orde. Beklemming dient geen redelijk doel meer. Beklemd vermogen zal na ontklemming worden besteed in overeenstemming met doel dat in hoge mate verwant is aan oorspronkelijke doel.

[BW art. 2:18 lid 6]

De wet, parlementaire geschiedenis en de rechtspraak bevatten geen beperkingen omtrent een verzoek tot ontklemming op grond van art. 2:18 lid 6 BW, zodat de rechter een grote mate van vrijheid toekomt bij de beoordeling van een dergelijk verzoek. Daarbij dient de rechter de belangen van alle betrokkenen in acht te nemen. Volgens de wetsgeschiedenis is van belang de vraag of derden worden benadeeld in strijd met de redelijkheid en billijkheid dan wel of de verandering van doelstelling strijdt met de openbare orde. Art. 2:18 lid 6 BW beoogt immers te voorkomen dat het vermogen van een stichting na omzetting in een andere rechtsvorm, anders wordt besteed dan voor de omzetting was voorgeschreven. Naar het oordeel van de rechtbank is er geen sprake van een verandering van doelstelling die strijdig is met de openbare orde. Nu Woningvereniging Woonik een toegelaten instelling is als bedoeld in art. 19 lid 1 Woningwet, geldt dat het beklemd vermogen ook na ontklemming zal worden besteed in overeenstemming met een doel dat in hoge mate verwant is aan het oorspronkelijke doel van Woningstichting St. Joseph: uitsluitend ten behoeve van de volkshuisvesting. De Autoriteit Woningcorporaties heeft goedkeuring verleend aan de wijziging van de statuten ter opheffing van de vermogensklem. Bovendien is

voor toekomstige statutenwijzigingen steeds deze – door de minister aan de Autoriteit Woningcorporaties gedelegeerde – goedkeuring vereist. Van benadeling van derden is dan ook niet gebleken. Geen van de in deze beschikking genoemde belanghebbenden heeft zich tegen de verzochte opheffing en voorgenomen statutenwijziging verzet. Van andere belanghebbenden is niet gebleken. Dat brengt de rechtbank tot de slotsom dat het beklemd vermogen geen redelijk doel meer dient terwijl Woonik wel nadeel ondervindt van de belemming, doordat het beklemd vermogen tot extra controle- en financiële kosten leidt en niet effectief kan worden aangewend.

De rechtbank verleent op grond hiervan toestemming het vermogen dat Woningstichting St. Joseph ten tijde van de omzetting in Woningvereniging St. Joseph had, alsmede de vruchten daarvan, te besteden op dezelfde wijze als Woonik dat van tijd tot tijd ten aanzien van haar overige vermogen kan, zonder dat daarbij de beperking van het huidige art. 3 lid 2 van haar statuten zal gelden. Voorts verleent de rechtbank Woonik toestemming om art. 3 lid 2 van haar statuten conform verzoek aan te passen.

Woningvereniging Woonik te Nederweert, verzoekster,

advocaat: mr. P. Eymaal,
met als belanghebbenden

1. Autoriteit Woningcorporaties te Den Haag,
 2. BNG Bank NV te Den Haag,
 3. NWB BANK NV te Den Haag,
 4. Coöperatieve Rabobank UA te Amsterdam,
 5. Waarborgfonds Sociale Woningbouw te Hilversum,
- belanghebbenden,
niet verschenen.

(...; red.)

2. De feiten

2.1. Woonik is een toegelaten instelling in de zin van artikel 19 van de Woningwet. De vereniging stelt zich ten doel uitsluitend werkzaam te zijn op het gebied van volkshuisvesting, zoals omschreven in artikel 45 van de Woningwet. Daarbij ligt de focus op de (geografische) kernen waar de vereniging thans actief is.

2.2. Woonik is per 1 juli 2021 ontstaan door een fusie tussen Woningvereniging Nederweert en de Woningvereniging St. Joseph, waarvan akte is

verleden op 30 juni 2021. Woningvereniging Nederweert was de verkrijgende rechtspersoon, waardoor de Woningvereniging St. Joseph per 1 juli 2021 heeft opgehouden te bestaan (art. 2:311 lid 1 BW). Van de gelegenheid is gebruik gemaakt tot naamswijziging, waarbij de naam van Woningvereniging Nederweert werd gewijzigd in Woonik.

2.3. De voormalige Woningvereniging St. Joseph is – na toestemming van deze Rechtbank ex artikel 2:18 lid 4 BW – voortgekomen uit omzetting van de voormalige Woningstichting St. Joseph, eveneens per 30 juni 2021. Met het oog op de hiervoor bedoelde fusie was deze omzetting nodig, omdat (in beginsel) alleen rechtspersonen van dezelfde juridische signatuur kunnen fuseren (art. 2:310 lid 1 BW). Daarom heeft die omzetting op dezelfde dag plaatsgevonden als de fusie en wel direct daaraan voorafgaand.

2.4. Het oorspronkelijke vermogen van de voormalige Woningstichting St. Joseph is – met inbegrip van de vruchten daarop – ex artikel 2:18 lid 6 BW beklemd, niettegenstaande de omzetting en de fusie.

2.5. In artikel 3 lid 2, met name de tweede volzin, van de statuten van Woonik is dan ook de volgende vermogensklem opgenomen:

“Woningvereniging Nederweert is voornemens een fusie aan te gaan met Woningstichting St. Joseph (na omzetting Woningvereniging St. Joseph), waarbij Woningvereniging Nederweert de verkrijgende rechtspersoon is. Indien en voor zover een fusie tussen beide rechtspersonen tot stand komt, behoeft de verkrijgende rechtspersoon – wier naam per datum fusie zal worden gewijzigd – toestemming van de rechter als bedoeld in artikel 2:18 lid 6 BW, in geval het vermogen van Woningstichting St. Joseph, ten tijde van haar omzetting in een vereniging, zulks inclusief de vruchten daarvan, anders zal worden besteed dan voorafgaande aan haar omzetting het geval was.”

3. Het verzoek

3.1. Woonik verzoekt de rechtbank:

Primair

1. Tot het Woonik op grond van artikel 2:18 lid 6 van het Burgerlijk Wetboek verlenen van toestemming om het vermogen dat Woningstichting St. Joseph ten tijde van de omzetting in Woningvereniging St. Joseph had, alsmede de vruchten daarvan, te besteden op dezelfde wijze als Woonik

dat van tijd tot tijd ten aanzien van haar overige vermogen kan, zonder dat daarbij de beperking van het huidige artikel 3 lid 2 van haar statuten zal gelden;

2. Tot het Woonik verlenen van toestemming om artikel 3 lid 2 van haar statuten aan te passen conform het als productie 6 bij het verzoekschrift gevoegde tekstvoorstel, waarin staat vermeld:

“Tot [deze datum zal moeten worden aangepast, opmerking rechtbank] gold voor de vereniging uit hoofde van artikel 2:18 lid 6 van het Burgerlijk Wetboek een beperking ten aanzien van de wijze waarop zij een deel van haar vermogen mocht besteden. Die beperking is volledig opgeheven bij een op genoemde datum door de Rechtbank Limburg gegeven beschikking.”

Subsidiar

1. Voor recht te verklaren dat geen sprake is van “anders” besteden in de zin van artikel 2:18 lid 6 BW, nu Woonik net als Woningstichting St. Joseph uitsluitend op het gebied van de volkshuisvesting actief is en zal blijven als bedoeld in artikelen 19 en 45 Woningwet cum annexis en dat bij handhaving van de vermogensklem dus geen enkel rechtens te respecteren belang meer bestaat;

2. Voor recht te verklaren dat derhalve geen rechterlijke toestemming nodig is om over te kunnen gaan tot de gewenste statutenwijziging conform het als productie 6 bij het verzoekschrift gevoegde tekstvoorstel, waarin staat vermeld:

“Tot [deze datum zal moeten worden aangepast, opmerking rechtbank] gold voor de vereniging uit hoofde van artikel 1:18 lid 6 van het Burgerlijk Wetboek een beperking ten aanzien van de wijze waarop zij een deel van haar vermogen mocht besteden. Die beperking is volledig opgeheven bij een op genoemde datum door de Rechtbank Limburg gegeven beschikking.”

3.2. Woonik voert ter onderbouwing van haar verzoek het volgende aan. De beklanning dient geen redelijk doel meer. Er is geen sprake van een handelen dat vanuit de beschermingsgedachte van artikel 2:18 lid 6 BW moet worden voorkomen zodat de vermogensklem kan worden opgeheven. Ook zonder beklemd vermogen geldt dat Woonik haar financiële middelen niet anders dan in het belang van de volkshuisvesting kan aanwenden, nu zij een toegelaten instelling is als bedoeld in artikel 19 lid 1 van de Woningwet, die op grond van artikel 45 lid 1 van de Woningwet uitsluitend werkzaam kan zijn op het gebied van de

volkshuisvesting. Nu ook de voormalige Woningvereniging Nederweert, Woningvereniging St. Joseph en Woningstichting St. Joseph toegelaten instellingen waren in de zin van artikel 19 lid 1 Woningwet geldt uit dien hoofde dus reeds dat het vermogen van Woonik zal worden besteed aan een doel dat in hoge mate verwant is aan het doel van de oorspronkelijke Woningstichting St. Joseph. Bovendien is er op grond van de Woningwet sprake van extern overheidstoezicht door de Autoriteit Woningcorporaties, die heeft ingestemd met de voorgenomen statutenwijziging tot opheffing van de vermogensklem en die ook voor toekomstige statutenwijzigingen haar voorafgaande goedkeuring dient te verlenen.

3.3. Woonik heeft ook een belang bij ontkenning. Door de beklanning kan enerzijds dit vermogen niet optimaal worden ingezet en moet zij anderzijds in haar vermogensopstellingen en boekhouding steeds herleidbaar houden wat het vermogen was van de toenmalige Woningstichting St. Joseph met inbegrip van de vruchten daarvan. Dit is inefficiënt en leidt tot hogere boekhoud- en administratiekosten voor Woonik en daarmee tot nadeel voor alle belanghebbenden.

4. De beoordeling

4.1. De rechtbank overweegt als volgt. De wet, parlementaire geschiedenis en de rechtspraak bevatten geen beperkingen omtrent een verzoek tot ontkenning op grond van artikel 2:18 lid 6 BW, zodat de rechter een grote mate van vrijheid toekomt bij de beoordeling van een dergelijk verzoek. Daarbij dient de rechter de belangen van alle betrokkenen in acht te nemen. Volgens de wetsgeschiedenis is van belang de vraag of derden worden benadeeld in strijd met de redelijkheid en billijkheid dan wel of de verandering van doelstelling strijdt met de openbare orde. Artikel 2:18 lid 6 BW beoogt immers te voorkomen dat het vermogen van een stichting na omzetting in een andere rechtsvorm, anders wordt besteed dan voor de omzetting was voorgeschreven.

4.2. Naar het oordeel van de rechtbank is er in het onderhavige geval geen sprake van een verandering van doelstelling die strijdig is met de openbare orde. Nu Woonik een toegelaten instelling is als bedoeld in artikel 19 lid 1 van de Woningwet geldt dat het beklemd vermogen ook na ontkenning zal worden besteed in overeenstemming met een doel dat in hoge mate verwant is aan het oor-

spronkelijke doel van Woningstichting St. Joseph: uitsluitend ten behoeve van de volkshuisvesting. De Autoriteit Woningcorporaties heeft goedkeuring verleend aan de wijziging van de statuten ter opheffing van de vermogensklem. Bovendien is voor toekomstige statutenwijzigingen steeds deze – door de Minister aan de Autoriteit Woningcorporaties gedelegeerde – goedkeuring vereist. Van benadeling van derden is dan ook niet gebleken. Geen van de in deze beschikking genoemde belanghebbenden hebben zich tegen de verzochte opheffing en voorgenomen statutenwijziging verzet. Van andere belanghebbenden dan degenen die bij het verzoek zijn betrokken, is niet gebleken. Dat brengt de rechtbank tot de slotsom dat het beklemd vermogen in het onderhavige geval geen redelijk doel meer dient terwijl Woonik wel nadeel ondervindt van de beklekking, doordat het beklemd vermogen tot extra controle- en financiële kosten leidt en niet effectief kan worden aangewend.

4.3. Het vorenstaande leidt tot de conclusie dat de rechtbank het verzoek zal toewijzen zoals verzocht. Nu het primair verzochte door de rechtbank integraal zal worden toegewezen komt de rechtbank aan bespreking van het subsidiair verzochte niet meer toe.

5. De beslissing

De rechtbank

5.1. verleent Woonik op grond van artikel 2:18 lid 6 van het Burgerlijk Wetboek toestemming het vermogen dat Woningstichting St. Joseph ten tijde van de omzetting in Woningvereniging St. Joseph had, alsmede de vruchten daarvan, te besteden op dezelfde wijze als Woonik dat van tijd tot tijd ten aanzien van haar overige vermogen kan, zonder dat daarbij de beperking van het huidige artikel 3 lid 2 van haar statuten zal gelden;

5.2. verleent Woonik toestemming om artikel 3 lid 2 van haar statuten aan te passen conform het als productie 6 bij het verzoekschrift gevoegde tekstvoorstel:

“Tot 7 december 2022 gold voor de vereniging uit hoofde van artikel 2:18 lid 6 van het Burgerlijk Wetboek een beperking ten aanzien van de wijze waarop zij een deel van haar vermogen mocht besteden. Die beperking is volledig opgeheven bij een op genoemde datum door de Rechtbank Limburg gegeven beschikking”.

5.3. compenseert de proceskosten in die voege dat ieder de eigen kosten draagt.

NOOT

1. Deze beschikking ziet op een verzoek tot “ontklemming”. Ontklemming? Inderdaad. De ontklemming van beklemd vermogen, om precies te zijn. Wie mocht menen dat dit onderwerp en daarmee deze beschikking (en, erger nog, daarmee deze noot) in het rommelhoekje der juridische curiosa behoort, moet ik beleren. Beklemming van vermogen doet zich regelmatig voor en het gaat dan niet zelden over zeer aanzienlijke bedragen.

2. Beklemming van vermogen ontstaat wanneer een stichting zich omzet in een andere rechtsvorm met rechtspersoonlijkheid. Ingevolge art. 2:18 lid 6 BW moet na omzetting van een stichting uit de statuten blijken dat het *vermogen* dat zij bij de omzetting heeft en de vruchten daarvan slechts met toestemming van de rechter anders mogen worden besteed dan voor de omzetting was voorgeschreven. Het doelvermogen van de stichting ten tijde van haar omzetting leeft aldus voort in de rechtsvorm waarin de stichting is omgezet.

3. Eenzelfde voorschrift geldt voor de statuten van een rechtspersoon voor zover dit geormerkte vermogen, met inbegrip van de vruchten daarvan, daarop krachtens fusie of splitsing zijn overgegaan (art. 2:18 lid 6, tweede zin BW). Zou dus de stichting worden omgezet in een andere rechtsvorm, en zou de rechtspersoon vervolgens krachtens juridische fusie ophouden te bestaan, dan moet uit de statuten van de verkrijgende rechtspersoon *eveneens* blijken dat het beklemd vermogen (inclusief vruchten) van de verdwijnende rechtspersoon – ten tijde van de fusie niet langer een stichting – beklemd is en slechts met toestemming van de rechter anders mag worden besteed dan voor de omzetting van de stichting was voorgeschreven.

4. Bij lezing van art. 2:18 lid 6, tweede zin BW zou kunnen worden gedacht dat zo’n beklekking evenzeer voorgeschreven zou zijn als, bijvoorbeeld, het vermogen van een stichting door afsplitsing zou overgaan op een bv waarvan zij de enig aandeelhouder is (“hetzelfde geldt voor de statuten van een rechtspersoon voor zover dit vermogen en deze vruchten daarop krachtens fusie of splitsing zijn overgegaan”). De wet ziet echter niet op zo’n geval. Zou dat wel het geval zijn geweest, dan zou dit hebben geleid tot een

dubbele beklemming, nu de stichting ten aanzien van de door haar gehouden aandelen in de bv (die door de afsplitsing in de plaats zijn gekomen voor de vermogensbestanddelen die met de afsplitsing op de bv zijn overgegaan) moet blijven handelen overeenkomstig haar doelomschrijving, en de statuten van de bv eveneens zouden bepalen dat het vermogen dat zij krachtens afsplitsing onder algemene titel van de stichting heeft verkregen is beklemd. Dit is niet bedoeld. In zijn beschikking van 18 mei 2018, «JOR»

2018/172, m.nt. Verburg, ECLI:NL:HR:2018:725 (*Holland Casino*) heeft de Hoge Raad uitdrukkelijk bevestigd dat art. 2:18 lid 6, tweede zin BW niet op zo'n geval ziet (r.o. 3.5.4).

5. Wat precies dient onder dat beklemd "vermogen" te worden verstaan? Er wordt wel onderscheid gemaakt tussen de flexibele en strikte leer (B. Snijder-Kuipers, *Omzetting als rechtsvormwijziging*, diss. 2010, p. 135-136). Volgens de strikte leer vallen alle activa (in de zin van alle vermogensbestanddelen) van de stichting ten tijde van haar omzetting onder de beklemming. Volgens de flexibele leer valt daaronder slechts het eigen vermogen zoals op de balans onder de passiva te vinden.

6. Welke leer moeten we aanhouden? A-G Vlas beargumenteert in zijn conclusie bij het arrest van HR 21 januari 2011, «JOR» 2011/75, m.nt. Beckman, ECLI:NL:HR:2011:BN8852 (*OPTAS*) fijnzinnig dat wat precies is beklemd, wordt bepaald door de omstandigheden van het geval. Zou het gaan om een door een stichting gehouden samenhangende collectie schilderijen, dan ligt de strikte leer meer voor de hand. Gaat het daarentegen voornamelijk om geld (zoals bij een pensioenverzekeraar), dan is de flexibele leer meer aangewezen (r.o. 3.13).

7. De Hoge Raad gaat minder subtiel te werk en oordeelt dat tekst noch strekking van art. 2:18 lid 6 BW nopen tot de strikte opvatting en dat daarvoor in de geschiedenis van de totstandkoming van deze bepaling ook geen aanknopingspunten zijn te vinden. In zijn algemeenheid spreekt de Hoge Raad zich uit voor de flexibele leer (r.o. 3.3.4).

8. Het arrest lijkt nogal onder een onzuivere beziging van kernbegrippen, hetgeen de duiding compliceert. Zo wordt het begrip "vermogen" gezien als "eigen vermogen", wat dan weer wordt omschreven als "het saldo van de activa en passiva" en wordt geoordeeld dat de beklemming

niet ziet op de afzonderlijke "activa en passiva" van de stichting. Vermogensrechtelijke begrippen worden zo zonder toelichting afgewisseld met jaarrekeningrechtelijke, de lezer in verwarring achterlatend.

9. Hoe zit het dan wel? De Hoge Raad heeft bedoeld te zeggen dat de beklemming *niet* rust op de afzonderlijke vermogensbestanddelen zoals die aan de actiefkant van de stichtingsbalans staan vermeld (vaste en vlottende activa) maar op het saldo van het eigen vermogen zoals dat aan de passiefkant van de balans is te vinden, kort gezegd het balansstotaal, verminderd met eventueel vreemd vermogen en voorzieningen. Zoals gezegd is deze benadering in het gegeven geval, nu het hier een pensioenverzekeraar betrof, begrijpelijk.

10. Dat beklemd vermogen vormt geen wettelijke reserve en is ook niet opgenomen in de opsomming van wettelijke reserves van art. 2:373 lid 4 BW. Ik zou de reserve als bedoeld in art. 2:18 lid 6 BW willen duiden als een *wettelijk voorgeschreven statutaire reserve* die aldus op grond van art. 2:373 lid 1 sub e BW afzonderlijk onder het eigen vermogen wordt opgenomen (zie ook P.H.N. Quist, *Conversie en aandelen*, diss. 2018, p. 196-200).

11. Een statutaire reserve beperkt, evenals een wettelijke reserve, de uitkeringsruimte van een rechtspersoon. Dit is voor de bv en de nv met zoveel woorden in de wet bepaald (art. 2:216 lid 1/105 lid 2 BW). Een statutaire reserve beperkt de uitkeringsruimte echter naar haar aard. Daarmee beperkt een statutaire reserve ook de uitkeringsruimte van rechtspersonen waarvoor de wet een zodanige reserve niet met zoveel woorden als beperkend voor de uitkeringsruimte omschrijft, zoals coöperaties. Overigens dient een besteding van een reserve als bedoeld in art. 2:18 lid 6 BW overeenkomstig het doel van de voormalige stichting niet als uitkering te worden gezien.

12. Een reserve in de zin van art. 2:18 lid 6 BW is niet alleen beperkend ten aanzien van uitkeringen, het noopt ook tot een afzonderlijke vermogensadministratie. De enige manier om binnen onze landsgrenzen af te komen van in de zin van art. 2:18 lid 6 BW beklemd vermogen, is dit vermogen geheel te besteden overeenkomstig het doel van de stichting ten tijde van haar omzetting, of dit gehele vermogen met toestemming van de rechter anders te besteden.

13. Tot zover enige achtergronden die naar ik meen nodig zijn voor een goed begrip van deze noot betreffende de beschikking van Rechtbank Limburg. In dit geval gaat het om Vereniging Woonik, een toegelaten instelling in de zin van art. 19 Woningwet ("Woonik"). Woonik is ontstaan door een juridische fusie tussen Woningvereniging Nederweert en Woningvereniging St. Joseph. Deze laatste was als stichting ter wereld gekomen maar was, met goedkeuring als bedoeld in art. 2:18 lid 4 BW van deze zelfde rechtbank, omgezet in een vereniging. Deze omzetting was gedaan met het oog op de voorgenoemde fusie, nu in beginsel alleen rechtspersonen met eenzelfde rechtsvorm kunnen fuseren.

14. Als gevolg van de omzetting van Woningstichting St. Joseph in een vereniging was het vermogen dat deze stichting ten tijde van haar omzetting had, omgezet in een statutaire reserve als voorgeschreven door art. 2:18 lid 6 BW. Uit de statuten van Woningvereniging St. Joseph bleek dan ook dat "het vermogen dat zij bij de omzetting heeft en de vruchten daarvan slechts met toestemming van de rechter anders mogen worden besteed dan voor de omzetting was voorgeschreven". En op grond van art. 2:18 lid 6, tweede zin BW maakte dit voorschrift na de fusie van beide verenigingen waarbij Woningvereniging St. Joseph opging in Woonik, ook onderdeel uit van de statuten van Woonik.

15. Woonik wil graag van deze beklemming af en voert daartoe het volgende aan: "Door de beklemming kan enerzijds dit vermogen niet optimaal worden ingezet en moet zij anderzijds in haar vermogensopstellingen en boekhouding steeds herleidbaar houden wat het vermogen was van de toenmalige Woningstichting St. Joseph met inbegrip van de vruchten daarvan. Dit is inefficiënt en leidt tot hogere boekhoud- en administratiekosten voor Woonik en daarmee tot nadeel voor alle belanghebbenden" (r.o. 3.3).

16. Woonik werpt twee ankers uit. Primair verzoekt zij de rechtbank om het vermogen dat Woningstichting St. Joseph ten tijde van de omzetting in een vereniging had, alsmede de vruchten daarvan, te besteden op dezelfde wijze als Woonik dat van tijd tot tijd ten aanzien van haar overige vermogen kan, zonder dat daarbij de statutaire beperking, opgenomen op grond van art. 2:18 lid 6 BW, zal gelden *en* de statuten dienovereenkomstig te wijzigen zodat de wettelijk voorgeschreven beperking niet langer geldt.

Subsidiair verzoekt Woonik voor recht te verklaren dat geen sprake is van "anders" besteden in de zin van art. 2:18 lid 6 BW, nu Woonik, net zoals Woningstichting St. Joseph destijds, uitsluitend overeenkomstig de Woningwet op het gebied van de volkshuisvesting actief is en zal blijven, en dat bij handhaving van de vermogensklem dus geen belang meer bestaat. Ter onderbouwing van haar verzoek voert Woonik nog aan dat op grond van de Woningwet sprake is van extern overheidstoezicht door de Autoriteit Woningcorporaties, die heeft ingestemd met de voorgenoemde statutenwijziging en ook haar voorafgaande goedkeuring dient te verlenen aan toekomstige statutenwijzigingen.

17. De rechtbank begint met de vaststelling dat de wet, parlementaire geschiedenis en de rechtspraak geen beperkingen bevatten omtrent (de beoordeling van) een verzoek tot ontkenning op grond van art. 2:18 lid 6 BW, zodat de rechter een grote mate van vrijheid toekomt bij de beoordeling van een dergelijk verzoek. Inderdaad, de wet noch haar totstandkomingsgeschiedenis noemen beperkingen. Geen beperkingen, dus alle ruimte. Deze redenering zagen we ook in de beschikking van Rb. Rotterdam 13 januari 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:191.

18. Ik zou daartegen in willen brengen dat analogie met art. 2:294 BW zich opdringt. Aldaar is bepaald dat indien de statuten van een stichting niet kunnen worden gewijzigd, de rechtbank alsnog tot wijziging kan overgaan, maar daarbij wordt gemaand zo min mogelijk van de bestaande statuten af te wijken. Indien een wijziging van het *doel* noodzakelijk is, wijst de rechtbank een doel aan dat aan het bestaande verwant is. De wetgever beperkt dus nadrukkelijk de ruimte van de rechter bij statutenwijziging, in het bijzonder ten aanzien van een wijziging van het doel, en daarmee dus ten aanzien van de besteding van het doelvermogen in afwijking van hetgeen de statuten daaromtrent bepalen. Ik meen dat in dit licht de rechter ook bij een verlening van toestemming in de zin van art. 2:18 lid 6 BW geen "grote mate van vrijheid" toekomt, integendeel.

19. In het voorliggende geval is het overigens, ook wanneer een striktere maatstaf zou worden aangelegd, begrijpelijk dat de rechter mee gaat in het verzoek van Woonik. De rechtbank wijst het primair verzochte toe. Daarmee geeft zij Woonik toestemming het vermogen dat Woningstichting St. Joseph ten tijde van haar omzetting in een

vereniging had, alsmede de vruchten daarvan, te besteden op dezelfde wijze als Woonik dat van tijd tot tijd ten aanzien van haar overige vermogen kan, zonder dat daarbij de statutaire beperking, opgenomen op grond van art. 2:18 lid 6 BW zal gelden. Tevens geeft zij toestemming de statuten dienovereenkomstig te wijzigen zodat de wettelijk voorgeschreven beperking niet langer onderdeel zal uitmaken van de statuten.

20. Ik merk op dat de wet de rechter de bevoegdheid om toestemming te geven de *statuten* in dit opzicht te wijzigen niet met zoveel woorden geeft. De wet geeft de rechter alleen de mogelijkheid toe te stemmen in een andere *besteding* van het vermogen dan voor de omzetting was voorgeschreven. Let wel, het betreft hier geen wijziging van de statuten door de rechter in de zin van art. 2:294 BW. De vraag komt op of de rechter de ruimte om de statuten in dit geval dienovereenkomstig te wijzigen zou toekomen. De bevoegdheid die art. 2:294 BW aan de rechter geeft om de statuten te wijzigen beperkt zich volgens de tekst tot gevallen dat “ongewijzigde handhaving van de statuten zou leiden tot gevolgen die bij de oprichting redelijkerwijze niet kunnen zijn gewild”. Het gaat in dit geval echter om een statutaire bepaling op grond van een wettelijk voorschrift en ik vraag me af of de bevoegdheid die art. 2:294 BW aan de rechter verleent wel zo ver strekt dat de rechter ook een zodanige bepaling kan wijzigen. Terug naar de beschikking. De rechter geeft dus toestemming de statuten te wijzigen.

21. Ik vraag me echter af of de rechter die bevoegdheid heeft. Natuurlijk, het heeft niet veel zin om de beperking van art. 2:18 lid 6 BW in de statuten te handhaven als de rechter heeft ingestemd met een andere besteding van het vermogen. Handhaving van die statutaire bepaling is dan natuurlijk lastig, want zo blijft de wettelijk voorgeschreven statutaire reserve, die praktisch geen doel meer dient, in de statuten voortleven tot de rechtspersoon ophoudt te bestaan door ontbinding (natuurlijk niet door fusie of splitsing). De rechter neemt als het gaat om een beoordeling in de zin van art. 2:18 lid 6 BW niet alleen alle ruimte – zoals betoogd naar ik meen ten onrechte – maar kent zich in dit geval ook de bevoegdheid toe om toestemming te verlenen tot dienovereenkomstige wijziging van de statuten. Ik meen zonder rechtsgrond.

22. De onbevoegdheid van de rechter ter zake zou in praktische zin ondervangen kunnen worden door de oude bepaling in de statuten te handhaven, maar daar, mogelijk in een opvolgend lid, aan toe te voegen dat de rechter heeft ingestemd met een andere besteding van het vermogen als bedoeld in art. 2:18 lid 6 BW, dat derhalve dit vermogen niet langer afzonderlijk behoeft te worden geadmistreerd en dat de op grond van art. 2:18 lid 6 BW voorgeschreven statutaire reserve geacht wordt te zijn opgeheven.

23. Daarmee is naar ik hoop aangetoond dat een op het eerste gezicht onopvallende beschikking soms nadere beschouwing waard is. En dat je altijd bij de noot moet beginnen, ook als die de beschikking overtreft – althans in het aantal woorden.

mr. dr. P.H.N. Quist
notaris te Amsterdam en verbonden aan het
Van der Heijden Instituut van de RU Nijmegen

126

Bestuurdersaansprakelijkheid en wetenschaps criterium bij toepassing van Beklamel-norm

Rechtbank Oost-Brabant zp Eindhoven
18 januari 2023, nr. HA ZA 21-456,
ECLI:NL:RBOBR:2023:215
(mr. Zandman)
Noot mr. F.J. Verhagen

Bestuurdersaansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad. Eerste categorie Ontvanger/Roelofsen. Beklamel-norm. Bestuurder van stichting treft ernstig verwijt door daags voor start van festival nieuwe verplichtingen aan te gaan terwijl weersverwachtingen slecht zijn.

[BW art. 6:162]

Als uitgangspunt heeft te gelden dat indien een vennootschap tekortschiet in de nakoming van een verbintenis of een onrechtmatige daad pleegt, alleen de vennootschap voor de daaruit voortvloeiende schade aansprakelijk is. Van aansprakelijkheid van de bestuurder van een vennootschap